

20-M: ELECCIONS AL RECTORAT

Són nombrosos els estudis que radio-grafien la situació de la Universitat de les Illes Balears. Són nombrosos, també, els que revelen un bon nombre de mancances per aconseguir l'excel·lència que convindria a la societat balear. Tots els informes reflecteixen gairebé el mateix, la qual cosa facilita l'enumeració dels grans reptes que té la UIB per als propers anys. En destacam 10:

Augmentar-ne el finançament

La UIB és de les universitats espanyoles que reben menys doblers públics

La UIB és una de les universitats pitjor finançades de l'Estat, això quan el finançament públic universitari a Espanya està un 14,5% per sota de la mitjana de la Unió Europea (CRUE, associació d'universitats espanyoles, 2018). Amb un pressupost de 114 milions d'euros per al 2021, i tot i l'increment de la dotació pública que hi ha hagut del 2015 ençà, la universitat balear es troba condicionada per un finançament escàs. Segons l'informe d'universitats espanyoles publicat el 2020 per la Fundació CYD (Conocimiento y Desarrollo), la despesa corrent per alumne de la UIB en el curs 2018/19 va ser de 5.818 euros, la segona més baixa entre les universitats públiques presencials, molt lluny dels 9.363 euros que hi dedica la Rioja i els 8.206 de Cantàbria. Augmentar el finançament de la UIB fins a aconseguir situar-lo per damunt de la mitjana espanyola és el gran repte, ja que una dotació pressupostària insuficient té conseqüències en tota l'acció universitària.

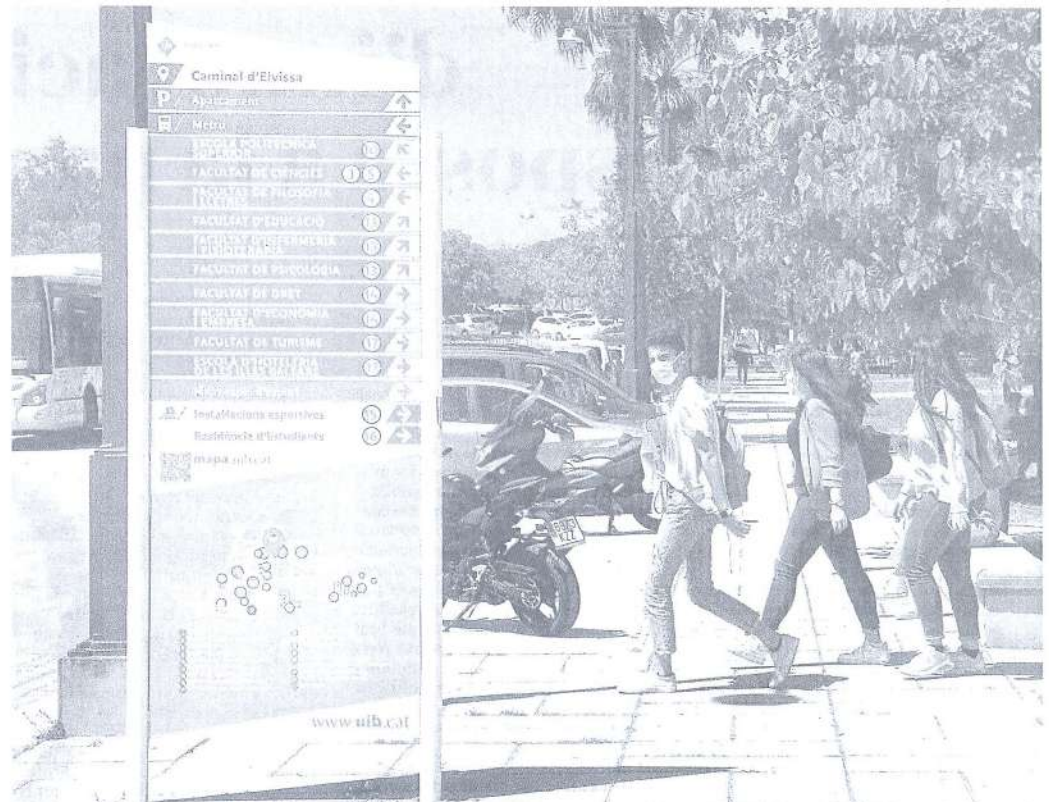
Incrementar l'oferta formativa

Són escassos els estudis de grau i molt escassos els de màsters

L'estudi *Horitzó 2030*, impulsat el 2019 pel Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (CES) i la UIB, en l'apartat dedicat a analitzar la situació de l'educació superior –elaborat per Francesca Salvà, Jaume Sureda, Aina Calvo i Miquel F. Oliver– ja s'alertava que la universitat balear és, després de la de la Rioja, la que ofereix menys estudis de grau a l'Estat. Segons dades de la UIB, el curs 2019/20 s'hi varen poder cursar només 40 estudis de grau. Pels experts encara és més significativa l'escassa oferta que hi ha de màsters en relació amb els graus (el 2020 se n'imparten 33), una dada que torna a dur les Balears a la cua de l'oferta formativa en post-graus. "Incrementar l'oferta d'estudis de la UIB –especialment en l'àmbit dels postgraus– hauria de ser un dels objectius prioritaris en la millora de l'estructura formativa de les Balears. Més encara si es té en compte que l'augment del nombre de diplomes d'ensenyament superior es considera una de les mesures necessàries per modernitzar les universitats europees", remarquen a l'estudi. També alerten que el nombre d'alumnes d'alguns graus de la UIB és molt baix. En el curs 2018/19 hi havia fins a 11 graus amb 25 alumnes o menys que hi havien començat el primer curs.

Una UIB més especialitzada

El model generalista que predomina a Espanya es considera poc competitiu Mentre que en molts països les universitats –sobretot les petites i mitjanes– tendeixen a diferenciar-se les unes de

La UIB presenta una oferta formativa amb molt pocs graus i màsters si es compara amb altres universitats de l'Estat.

10 reptes de futur per a la UIB

La universitat balear té un dels finançaments més baixos de l'Estat. És de les que menys estudis de grau i de postgrau ofereix. Té la segona de les taxes d'abandonament més altes en el primer curs de graus i màsters, una plantilla docent molt inestable i la fixa és de les més envellides. La realitat de les dades dibuixa els grans desafiaments que ha d'afrontar la UIB en els propers anys

Cristina Ros

Palma

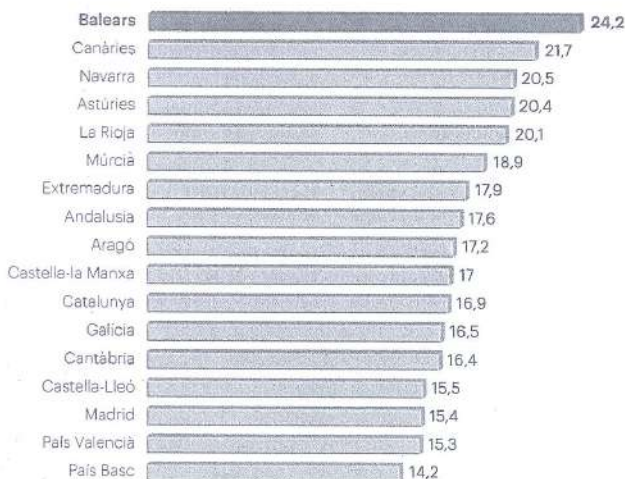
Despeses corrents dividides pel total de matriculats

Xifres en euros del curs 2018-2019

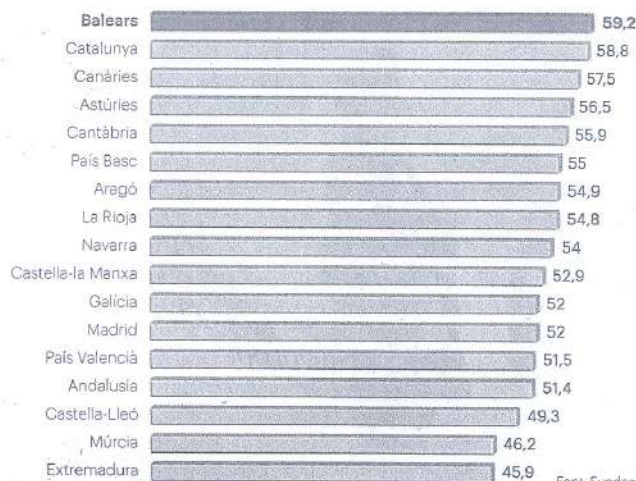
Taxa d'abandonament el primer any d'estudi

Xifres en % del curs 2018-2019

Publicacions a revistes per nivell d'impacte

Xifres en % durant el període de 2014-2018

Font: Fundació CYD

els altres, potenciant l'especialització o els estudis sobre particularitats locals, a Espanya la immensa majoria d'universitats públiques presencials són generalistes, amb una oferta formativa molt semblant. És el cas de la UIB, que els autors de l'àmbit educatiu de l'estudi *Horitzó 2030* defineixen com "una universitat nova i mitjana, que transita, potser de manera inconscient, pel camí de la uniformització". Defensen que s'hauria de valorar "la conveniència o no de l'especialització de la UIB" i que, en tot cas, s'hauria de fer considerant les característiques territorials i econòmiques de la comunitat, els àmbits de recerca en què destaca la UIB –com és el cas de la física– i aquells àmbits que sustenten el benestar de les persones –i hi apunten educació, salut i economia.

Equilibrar docència i recerca

La UIB ha potenciat la investigació i les publicacions científiques

Segons l'informe 2020 de la Fundació CYD, malgrat que la balear és la segona comunitat amb manco volum de publicacions científiques en termes absoluts, la UIB és en un dels llocs capdavanters pel percentatge de documents publicats en revistes de primer nivell. Els autors d'*Horitzó 2030* també destaquen el rendiment de la UIB en recerca. Ara bé, segons l'estudi, "hi ha molts indicis que assenyalen que la docència, l'excel·lència docent, no gaudeix del reconeixement que hauria de tenir. El més destacat d'aquests indicis és el sistema actual d'avaluació de la carrera professional universitària, un sistema que privilegia la investigació i devalua la docència". Per aconseguir un equilibri entre recerca i docència, es recomana una "aposta estratègica a favor del capital humà", "transformar els mètodes tradicionals d'ensenyament", "l'impuls de formes combinades de formació en línia i presencial" i "fomentar l'aprenentatge col·laboratiu", basat en problemes, projectes o reptes.

Reduir l'abandonament

Després de la Rioja, a Balears és on més es deixen els estudis de grau i màster

Les Illes Balears són, després de la Rioja, la comunitat amb la taxa d'abandonament més elevada de l'Estat, tant pel que fa al nombre d'alumnes que deixen els estudis de grau (especialment en el primer curs) com dels estudis de màster. Mentre que a les Illes es tendeix a valorar el pes d'un model socioeconòmic que promou l'abandonament dels estudis, la CRUE, en el seu informe de 2018, vinculava el fracàs que es dona a les universitats públiques al "déficit de recursos, fonamentalment humans". La UIB necessita abaixar les elevades taxes d'abandonament i situar-se, almenys, a prop de la mitjana de l'Estat.

Disminuir les ràtios

El nombre d'alumnes per aula és dels més elevats d'Espanya

Només Castella-la Manxa, Múrcia i Andalusia presenten unes ràtios d'estudiants per PDI (Personal Docent i Investigador) més grans, segons l'informe del CES. Si bé és cert que la pandèmia ha accelerat la consolidació de formes de formació en línia, s'aconsella que la UIB redueixi el nombre d'alumnes en les assignatures i els estudis més massificats com a via per millorar la qualitat educativa i reduir, també, l'abandonament.

Estabilitzar la plantilla docent

La universitat balear és al capdavant dels contractes precaris

Ho publicava fa tot just dos mesos l'Observatori del Sistema Universitari (OSU): la UIB és un dels centres de l'Estat amb més personal docent i investigador amb contractes temporals, fins a un 62,4%, tot i que el límit permès per la normativa actual és del 40%. És un repte de la universitat balear per als propers anys, segons l'estudi *Horitzó 2030* del CES, "estabilitzar la situació laboral del professorat contractat i ampliar el percentatge de professorat permanent".

Fer un bon relleu generacional

El professorat de la UIB és dels més envellits de l'Estat

Les jubilacions de professors de la UIB són, d'un temps ençà, més que un degoteig. I és que gairebé la meitat del professorat permanent de la universitat balear té entre 60 i 70 anys, uns índexs d'envelliment molt elevats, molt per sobre de la mitjana estatal, el 40% de la qual té entre 50 i 64 anys. A curt termini, la UIB haurà de planificar i executar un pla de renovació generacional del professorat. Així mateix, des d'*Horitzó 2030*, es proposa que alhora que s'estabilitza la plantilla i es fa el relleu generacional, la UIB aprofiti per impulsar metodologies innovadores d'ensenyament, incentivant el professorat que les implementi i posant al seu abast recursos que ajudin a aquesta innovació docent.

Facilitar-hi l'accés

La UIB es planteja com donar millor resposta a la discontinuïtat territorial

L'accés a la formació presencial de la UIB és dels més complicats i mal resolt de l'Estat. Una única universitat pública en un àmbit territorial discontinu, que disposa de tres seus –Mallorca, Menorca i Eivissa– amb una gran diferència de recursos. Una universitat que, a més, a cadascuna de les illes –però sobretot a Mallorca– presenta grans dificultats de mobilitat per als alumnes per la manca d'una autèntica xarxa de transport públic de gran abast. Segons els experts, la solució a aquesta problemàtica passa per augmentar de manera molt notable les residències d'estudiants al campus i voltants, que són del tot insuficients; per potenciar la formació en línia –com ja es fa i per plantejar com donar una resposta de la comunitat al problema de la mobilitat en transport públic.

El català, llengua d'ús

La docència i la comunicació informal a la UIB menystenen la llengua pròpia

Ho feia públic a finals de 2020 la UIB: l'enquesta sobre els usos lingüístics revela que el castellà predomina sobre el català en tots els àmbits de la universitat balear menys en l'administratiu. Així, de la llengua pròpia només se'n fa un ús majoritari entre els treballadors de l'administració, mentre que és minoritari tant en les classes on s'imparteixen assignatures de grau com en la relació entre els professors i els alumnes. El Servei Lingüístic de la UIB s'ha proposat incrementar l'ús del català, sobretot en els graus en què la llengua pròpia està més marginada, com és el cas dels estudis de Dret, Economia, Infermeria i Fisioteràpia, Medicina i Psicologia.♦